

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 13. maja 2015*

„Predhodno odločanje — Avtorska pravica — Direktiva 2001/29/ES — Člen 4(1) — Pravica distribuiranja — Pojem ‚javno distribuiranje‘ — Prodajna ponudba in oglaševanje trgovca države članice na njegovi spletni strani, z direktno pošto in v tisku v drugi državi članici — Reprodukcijske povišane, varovanega z avtorsko pravico, na prodaj brez privoljenja imetnika izključne pravice distribuiranja — Ponudba ali oglaševanje, na podlagi katerih ne pride do nakupa izvornika ali primerkov varovanega dela“

V zadevi C-516/13,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija) z odločbo z dne 11. aprila 2013, ki je prispela na Sodišče 27. septembra 2013, v postopku

Dimensione Direct Sales Srl,

Micheleju Labianci

proti

Knoll International SpA,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik senata, K. Jürimäe (poročevalka), sodnica, J. Malenovský, M. Safjan, sodnika, in A. Prechal, sodnica,

generalni pravobranilec: P. Cruz Villalón,

sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 11. septembra 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Dimensione Direct Sales Srl H.-C. Salger, odvetnik,
- za M. Labianco S. Dittl, odvetnik,
- za Knoll International SpA M. Goldmann, odvetnik,
- za špansko vlado L. Banciella Rodríguez-Miñón, agent,

* Jezik postopka: nemščina.

— za Evropsko komisijo F.W. Bulst in J. Samnadda, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 4. decembra 2014

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 4(1) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 167, zvezek 10, str. 230).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Dimensione Direct Sales Srl (v nadaljevanju: Dimensione), družbo italijanskega prava, in M. Labianco ter Knoll International SpA (v nadaljevanju: Knoll), družbo italijanskega prava, glede zatrjevanje kršitve izključne pravice distribuiranja družbe Knoll, ki izhaja iz prodajnih ponudb družbe Dimensione, reprodukcij pohištva, varovanega z avtorsko pravico v Nemčiji v okviru ciljne oglaševalske kampanje, usmerjene v to državo članico.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Svetovna organizacija za intelektualno lastnino (WIPO) je 20. decembra 1996 v Ženevi sprejela Pogodbo WIPO o avtorski pravici (v nadaljevanju: PAP), ki je bila v imenu Evropske skupnosti potrjena s Sklepom Sveta 2000/278/ES z dne 16. marca 2000 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 33, str. 208).
- 4 Člen 6 PAP, naslovljen „Pravica distribuiranja“, v odstavku 1 določa:

„Avtorji književnih in umetniških del uživajo izključno pravico dovoljevati, da izvornik in primerki njihovih del postanejo dostopni javnosti s prodajo ali drugačnim prenosom lastninske pravice.“

Pravo Unije

- 5 V uvodnih izjavah od 9 do 11 in 28 Direktive 2001/29 je navedeno:
 - „(9) Vsakršno usklajevanje avtorske in sorodnih pravic mora temeljiti na visoki stopnji varstva, kajti takšne pravice so za intelektualno ustvarjanje bistvenega pomena. [...]
 - (10) Če naj avtorji ali izvajalci nadaljujejo z ustvarjalnim in umetniškim delom, morajo za uporabo svojega dela prejeti primerno nagrado [...].
 - (11) Strog, dejanski sistem varstva avtorske in sorodnih pravic je eden glavnih načinov za zagotavljanje, da evropska kulturna ustvarjalnost in proizvodnja prejmeta nujna sredstva, ter za varovanje neodvisnosti in dostojanstva umetniških ustvarjalcev in izvajalcev.

[...]

(28) Avtorsko-pravno varstvo pravic po tej direktivi vključuje izključno pravico nadzora distribuiranja dela, utelešenega v materialnem predmetu. Prva prodaja izvirnika ali primerkov dela s strani imetnika pravice ali z njegovim privoljenjem v [Evropski uniji] izčrpa pravico do nadzora ponovne prodaje tega predmeta v [Uniji]. [...]"

6 Člen 4 navedene direktive, naslovljen „Pravica distribuiranja“, določa:

„1. Države članice predvidijo za avtorje v zvezi z izvirnikom ali primerki del izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo kakršno koli javno distribuiranje s prodajo ali drugače.

2. Pravica distribuiranja se v [Uniji] ne izčrpa v zvezi z izvirnikom ali primerki dela, razen kadar se prva prodaja ali drug prenos lastništva tega predmeta v [Uniji] izvrši s strani imetnika pravic ali z njegovim privoljenjem.“

Nemško pravo

7 V skladu s členom 15(1), točka 2, zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz) z dne 9. septembra 1965 (BGBl. 1965 I, str. 1273) ima avtor izključno pravico materialnega izkoriščanja svojega dela. Ta pravica vključuje med drugim pravico distribuiranja.

8 Člen 17(1) tega zakona, kakor je bil spremenjen, določa:

„Pravica distribuiranja je pravica, da se izvirnik ali primerki dela ponudijo javnosti ali se dajo v promet.“

[...]"

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

9 Družba Knoll je del skupine Knoll, katere matična družba je družba Knoll, Inc. s sedežem v Pensilvaniji (ZDA). Ta skupina proizvaja kakovostno pohištvo in ga prodaja po vsem svetu. Družba Knoll med drugim distribuira naslanjač „Wassily“ in mizo „Laccio“, ki ju je oblikoval Marcel Breuer, ter naslanjač, stol brez naslonjala, kavč in mizo „Barcelona“, stola „Brno“ in „Prag“ in naslanjač „Freischwinger“, ki jih je oblikoval Ludwig Mies van der Rohe (v nadaljevanju: skupaj: varovani oblikovalski izdelki). Družba Knoll je pooblaščenca za uveljavljanje izključnih avtorskih pravic, katerih imetnica je njena matična družba, na teh oblikovalskih izdelkih, varovanih v Nemčiji.

10 Dimensione je družba z omejeno odgovornostjo, katere poslovodja je M. Labianca. V Evropi distribuira pohištvo oblikovalcev preko neposredne prodaje in pohištvo daje v prodajo na svoji spletni strani.

11 Družba Dimensione je med letoma 2005 in 2006 je na svoji spletni strani oglaševala prodajo pohištva, podobnega zaščitenim oblikovalskim izdelkom, v nemščini, v različnih nemških dnevnikih in revijah dnevnikih ter v reklamnem prospektu, v katerem je bilo navedeno:

„Svoje pohištvo kupite že v Italiji, vendar ga plačate šele ob prevzemu ali dobavi prevozne družbe, pooblaščenca za prejem plačila (pri posredovanju na željo posredujemo).“

12 Ker je družba Knoll menila, da je bilo pohištvo, ki ga je družba Dimensione dala v prodajo, primerek ali ponaredek varovanih oblikovalskih del, je družba Knoll zoper zadnjenavedeno in proti M. Labianci vložila tožbo pri Landgericht Hamburg (regionalno sodišče v Hamburgu), da bi se jima prepovedalo dajanje tega pohištva v prodajo v Nemčiji. V utemeljitev tožbe je družba Knoll trdila, da je navedeno pohištvo avtorskoppravno varovano kot delo uporabne umetnosti. Po njenem mnenju je družba

Dimensione s tem, da je oglaševala primerke oblikovalskih izdelkov, zaščiteneh v Nemčiji, kršila pravico, ki jo imata ona in njena matična družba na podlagi člena 17(1) zakona z dne 9. septembra 1965 o avtorski in sorodnih pravicah, kakor je bil spremenjen.

- 13 Landgericht Hamburg je predlogu družbe Knoll ugodilo. Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (regionalno vrhovno sodišče v Hamburgu) je z odločitvijo o pritožbi družbe Dimensione in M. Labianca potrdilo sodbo, izrečeno na prvi stopnji. Zadnjenavedeni sta zato pri Bundesgerichtshof vložili revizijo.
- 14 To sodišče trdi, da je uspeh te revizije odvisen od razlage člena 4(1) Direktive 2001/29 in zlasti vprašanja, ali pravica distribuiranja iz te določbe zajema pravico ponuditi javnosti v nakup izvornik ali primerke varovanega dela. Če bi bilo treba na to vprašanje odgovoriti pritrdilno, se postavljata drugi dve vprašanji, in sicer, prvič, ali pravica ponuditi javnosti v nakup izvornik ali njegove primerke zajema tudi izključno pravico oglaševanja teh izdelkov, in drugič, ali je kršena pravica distribuiranja, če na podlagi prodajne ponudbe takega izvornika ali takih primerkov ne pride do njihovega nakupa. Predložitveno sodišče meni, da je treba na ti vprašanji odgovoriti pritrdilno.
- 15 V teh okoliščinah je Bundesgerichtshof prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali pravica distribuiranja na podlagi člena 4(1) Direktive 2001/29 zajema pravico ponuditi javnosti izvornik ali primerke dela v nakup?

Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen:

2. Ali pravica ponuditi javnosti izvornik ali primerke dela v nakup poleg ponudbe za sklenitev pogodbe zajema tudi oglaševalske ukrepe?
3. Ali je pravica distribuiranja kršena tudi v primeru, če na podlagi ponudbe ne pride do nakupa izvornika ali primerkov dela?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

- 16 Najprej je treba navesti, da družba Dimensione in M. Labianca v bistvu trdita, da je prvo vprašanje hipotetično, ker se z uporabo izraza „ponudba“ nanaša na ponudbo za sklenitev pogodbe, ki je po naravi zavezujoča za prodajalca, medtem ko se dejstva iz postopka v glavni stvari nanašajo le na oglaševalske ukrepe, ki v skladu z nemškim pravom ne zavezujejo prodajalca, ampak pomenijo le vabilo, naslovljeno na morebitne kupce, da prodajalcu predložijo ponudbo za nakup.
- 17 V zvezi s tem zadostuje opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalno sodišče postavi v pravnem in dejanskem okviru, ki ga je pristojno opredeliti, velja domneva upoštevnosti (glej zlasti sodbo X, C-651/11, EU:C:2013:346, točka 20 in navedena sodna praksa). Sodišče lahko predlog nacionalnega sodišča zavrne, samo če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni za to, da bi lahko na postavljena vprašanja dalo koristne odgovore (sodba Chartered Institute of Patent Attorneys, C-307/10, EU:C:2012:361, točka 32 in navedena sodna praksa).

18 To v tej zadevi ni tako. Zadeva v postopku v glavni stvari se namreč nanaša na trgovinsko prakso družbe Dimensione, ki vključuje tako prodajne ponudbe kot tudi oglaševalske ukrepe, na podlagi katerih ne pride do nakupa varovanih oblikovalskih izdelkov.

19 Zato je treba prvo vprašanje šteti za dopustno.

Utemeljenost

20 Predložitveno sodišče z vprašanji, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da naslovníku izključne pravice distribuiranja varovanega dela dopušča, da nasprotuje prodajni ponudbi ali oglaševanju, ki se nanaša na izvirnik ali primerek tega dela, tudi če ni dokazano, da je na podlagi te ponudbe ali tega oglaševanja kupec iz Unije kupil varovani predmet.

21 V skladu s to določbo je izključna pravica dodeljena avtorjem, da dovolijo ali prepovejo kakršno koli obliko distribuiranja javnosti, s prodajo ali drugače, njihovih izvirnikov ali njihovih primerkov.

22 Opozoriti je treba, da je pojem „distribuiranje“ v smislu navedene določbe neodvisen pojem prava Unije, katerega razlaga ne sme biti odvisna od zakonodaje, ki se uporablja za transakcije, v okviru katerih je prišlo do distribuiranja (glej v tem smislu sodbo Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, točka 25).

23 Iz sodne prakse Sodišča je tudi razvidno, da je glede na to, da je namen Direktive 2001/29 izpolnjevanje obveznosti v Uniji, ki jih med drugim nalaga PAP in da je treba akte prava Unije v skladu z ustaljeno sodno prakso razlagati, kolikor je mogoče, ob upoštevanju mednarodnega prava, zlasti kadar je namen teh aktov izvajanje mednarodnega sporazuma, ki ga je sklenila Unija, treba pojem „distribuiranje“ iz člena 4(1) te direktive razlagati v skladu s členom 6(1) PAP (sodba Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, točka 23).

24 Pojem „javno distribuiranje s prodajo“ iz člena 4(1) navedene direktive ima torej enak pomen kot izraz „postanejo dostopni javnosti s prodajo“ v smislu člena 6(1) PAP (glej v tem smislu sodbo Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, točka 24).

25 Glede na ta okvir je Sodišče natančno ugotovilo, da je za javno distribuiranje značilnih več ravnanj, ki potekajo vsaj od sklenitve prodajne pogodbe do njene izvršitve z dobavo posamezniku. Trгоvec je zato odgovoren za vse transakcije, ki jih izvede sam ali se izvedejo za njegov račun in ki vključujejo „javno distribuiranje“ v državi članici, v kateri je distribuirano blago avtorskoppravno varovano (sodbi Donner, C-5/11, EU:C:2012:370, točki 26 in 27, in Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, točka 28).

26 Iz te sodne prakse in tudi iz besede „vsaj“, ki jo je uporabilo Sodišče, je razvidno, da ni izključeno, da lahko tudi transakcije ali akti pred sklenitvijo prodajne pogodbe spadajo pod pojem distribuiranje in so izključno pridržani imetnikom avtorske pravice.

27 Čeprav je Sodišče že ugotovilo, da je treba distribuiranje javnosti šteti za dokazano ob sklenitvi prodajne pogodbe in pošiljanju (sodba Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, točka 29), enako velja v primeru ponudbe sklenitve prodajne pogodbe, ki zavezuje njenega avtorja. Taka ponudba namreč po naravi pomeni akt pred izvršitvijo prodaje.

28 Glede vabila k predložitvi ponudbe ali nezavezujočega oglaševanja, ki se nanaša na varovan predmet, tudi ti spadata v verigo ravnanj, ki se opravijo s ciljem prodaje tega predmeta. Sodišče je namreč v točki 30 sodbe Donner (C-5/11, EU:C:2012:370) presodilo, da trгоvec, ki oglaševanje usmeri k posameznikom, ki prebivajo v določeni državi članici, in vzpostavi ali jim omogoči poseben sistem

dobave in način plačila, tako da tem posameznikom omogoči, da pridobijo primerke del, ki so avtorskoppravno varovana v tej državi članici, izvede v državi članici, v kateri pride do dobave, „javno distribuiranje“ v smislu člena 4(1) Direktive 2001/29.

- 29 Sodišče je v zvezi z blagom s poreklom iz tretjih držav, pri katerem gre za primerek proizvoda, ki je v Uniji varovan z avtorsko pravico, tudi razsodilo, da je s tem blagom lahko kršena ta pravica, če je dokazano, da je namenjeno prodaji v Uniji, tak dokaz pa je predložen med drugim, kadar se izkaže, da je bilo to blago predmet prodaje stranki v Uniji, prodajne ponudbe, ali oglaševanja, ki naslavlja potrošnike v Uniji (glej v tem smislu sodbo Blomqvist, C-98/13, EU:C:2014:55, točka 32).
- 30 Enaka razlaga se po analogiji uporablja v primeru trgovinske dejavnosti, kot je prodajna ponudba ali oglaševanje, ki ju trgovec države članice preko svoje spletne strani naslavlja na potrošnike, ki so na ozemlju druge države članice, v kateri so zadevni predmeti varovani z avtorsko pravico.
- 31 Lahko bi šlo namreč za kršenje izključne pravice distribuiranja iz člena 4(1) Direktive 2001/29, če trgovec, ki ni imetnik avtorske pravice, prodaja varovana dela ali njihove primerke potrošnikom, ki so na ozemlju države članice, v kateri so varovana ta dela ter nanje prek svoje spletne strani, direktne pošte ali v tisku naslavlja oglase, da bi jih spodbudil k nakupu.
- 32 Iz te ugotovitve izhaja, da za ugotovitev kršitev pravice distribuiranja ni pomembno, da temu oglaševanju ne sledi prenos lastnine nad varovanim delom ali njegovim primerkom na kupca.
- 33 Namreč, čeprav je Sodišče v sodbi Peek & Cloppenburg (C-456/06, EU:C:2008:232, točke 33, 36 in 41), ki se je nanašala na možnost uporabe reprodukcij varovanega dela, res presodilo, da pojem distribuiranje javnosti izvirnika dela ali njegovega primerka v smislu člena 4(1) Direktive 2001/29 pomeni prenos lastništva nad tem predmetom, ostaja dejstvo, da je kršitev pravice distribuiranja mogoče ugotoviti šele, ko je potrošnikom, ki so na ozemlju države članice, v kateri je to delo varovano, s ciljanim oglaševanjem dana ponudba za pridobitev lastništva nad izvirnikom ali nad njegovim primerkom.
- 34 Ta razlaga je v skladu s cilji navedene direktive, kot izhajajo iz njenih uvodnih izjav od 9 do 11, v skladu s katerimi mora usklajevanje avtorske pravice temeljiti na visoki stopnji varstva, avtorji morajo za uporabo njihovega dela prejeti primerno nagrado, sistem varstva avtorske in sorodnih pravic pa mora biti učinkovit in strog (glej sodbo Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232, točka 37).
- 35 Glede na zgoraj navedeno je treba na postavljena vprašanja odgovoriti, da je treba člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da naslovníku izključne pravice distribuiranja varovanega dela dopušča, da nasprotuje prodajni ponudbi ali ciljanemu oglaševanju, ki se nanaša na izvirnik ali njegov primerek, tudi če ni dokazano, da je na podlagi te ponudbe ali tega oglaševanja kupec iz Unije kupil varovani predmet, če navedeno oglaševanje potrošnike države članice, v kateri je navedeno delo varovano z avtorsko pravico, spodbudi k njegovemu nakupu.

Stroški

- 36 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 4(1) Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi je treba razlagati tako, da naslovníku izključne pravice distribuiranja varovanega dela dopušča, da nasprotuje prodajni ponudbi ali ciljanemu oglaševanju, ki se nanaša na izvirnik ali primerek tega dela, tudi če ni dokazano, da je na podlagi te ponudbe ali tega oglaševanja kupec iz Unije kupil varovani predmet, če navedeno oglaševanje potrošnike države članice, v kateri je navedeno delo varovano z avtorsko pravico, spodbudi k njegovemu nakupu.

Podpisi